

Súd: Krajský súd Banská Bystrica
Spisová značka: 12Co/417/2013
Identifikačné číslo súdneho spisu: 6612202845
Dátum vydania rozhodnutia: 30. 04. 2014
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Ján Gandžala, PhD.
ECLI: ECLI:SK:KSBB:2014:6612202845.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Banskej Bystrici, ako odvolací súd, v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Ing. Jána Gandžalu, PhD. a členov senátu Mgr. Kataríny Katkovej a Mgr. Dušana Ďuriana v právnej veci navrhovateľov 1/ T. K., nar. XX. XX. XXXX, bytom Ul. E. XXXX/XX, XXX XX N., 2/ F. K., nar. XX. XX. XXXX, bytom Ul. E. XXXX/XX, XXX XX N., obidvaja právne zastúpení JUDr. Andrejom Cifrom, advokátom, Advokátska kancelária so sídlom H.. Q. XX, XXX XX N., za účasti vedľajšieho účastníka na strane navrhovateľov 1/, 2/ Združenie na ochranu finančného spotrebiteľa OFS so sídlom Petzwalova 12, 949 12 Nitra, IČO: 42 205 735, proti odporcovi PROFI CREDIT Slovakia, s. r. o., so sídlom Mliekarenská 10, 924 96 Bratislava, IČO: 35 792 752, právne zastúpenému Advokátska kancelária JUDr. Andrea Cviková, s. r. o. so sídlom Kubániho 16, 811 04 Bratislava, IČO: 47 233 516, o zaplatenie bezdôvodného obohatenia a primeraného finančného zadost'učinenia, o odvolaní navrhovateľov 1/, 2/ a odporcu proti rozsudku Okresného súdu Lučenec č. k. 8C/19/2012- 230 zo dňa 03. 04. 2013, takto

rozhodol:

Rozsudok okresného súdu vo výroku, ktorým uložil odporcovi povinnosť zaplatiť navrhovateľom 1/ a 2/ bezdôvodné obohatenie v sume 369,68 Eur spolu s úrokom z omeškania z dlžnej sumy vo výške 9 % ročne od 02. 07. 2012 do zaplatenia, do troch dní od právoplatnosti rozsudku, m e n í tak, že odporca je p o v i n n ý zaplatiť navrhovateľom 1/ a 2/ spoločne a nerozdielne bezdôvodné obohatenie v sume 369,68 Eur spolu s 9 % úrokom z omeškania ročne za dobu omeškania od 02. 07. 2012 do zaplatenia, do troch dní od právoplatnosti rozhodnutia.

Rozsudok okresného súdu vo výroku, ktorým súd návrh navrhovateľov 1/ a 2/ o uloženie povinnosti zaplatiť navrhovateľovi 1/ primerané finančné zadost'učinenie v sume 369,68 Eur a povinnosť zaplatiť navrhovateľke 2/ primerané finančné zadost'učinenie v sume 369,68 Eur z r u š u j e a v tomto rozsahu vec vracia okresnému súdu na ďalšie konanie.

odôvodnenie:

Odvolaním napadnutým rozsudkom Okresný súd Lučenec (ďalej len „okresný súd“) uložil odporcovi povinnosť zaplatiť navrhovateľom 1/ a 2/ bezdôvodné obohatenie v sume 369,68 Eur spolu s úrokom z omeškania z dlžnej sumy vo výške 9% ročne od 02. 07. 2012 do zaplatenia, do troch dní od právoplatnosti rozsudku (prvý výrok). Vo zvyšku návrh navrhovateľov 1/ a 2/ zamietol (druhý výrok) s tým, že o náhrade trov konania rozhodne do 30 dní po právoplatnosti rozsudku vo veci samej (tretí výrok).

Z odôvodnenia rozsudku vyplýva, že navrhovatelia 1/, 2/ sa návrhom domáhali, aby im odporca zaplatil spoločne a nerozdielne bezdôvodné obohatenie vo výške 780,74 Eur s prísli a primerané finančné zadost'učinenie, každému z navrhovateľov v sume 780,74 Eur. Podľa navrhovateľov 1/, 2/ im vzniklo právo na vydanie bezdôvodného obohatenia na základe ich Žiadosti o poskytnutie revolvingového úveru/ Zmluvy o revolvingovom úvere uzavretej s odporcom dňa 07. 11. 2007, pretože im odporca „vnútil“ revolvingový úver, o ktorý nežiadali. Keď boli na účet navrhovateľa 1/ dňa

03. 12. 2008 pripísané finančné prostriedky z revolvingu, vrátili ich odporcovi dňa 15. 12. 2008. O vzniku bezdôvodného obohatenia sa dozvedeli dňa 03. 12. 2008. Navrhovatelia 1/, 2/ nepopierali, že im už v minulosti odporca poskytol dva úvery, ktoré splatili. Navrhovatelia 1/, 2/ o úver žiadali z dôvodu pomoci synovi pri stavbe jeho domu. Navrhovateľ 1/ v konaní potvrdil, že podmienky poskytovania revolvingu mu boli známe a bol si vedomý, že sa poskytuje po splatení určitého počtu splátok. Okresný súd mal preukázané, že navrhovatelia 1/, 2/ Zmluvu o úvere č. XXXXXXXXXXXX zo dňa 09. 11. 2007 uzavreli ako spotrebiteľia. Úverová zmluva bola uzavretá podľa § 497 Obchodného zákonníka (ďalej aj „OBZ“). Zmluvnými stranami boli dodávateľ, t.j. odporca a spotrebiteľia - navrhovatelia 1/, 2/. Navrhovatelia 1/, 2/ nemohli individuálne ovplyvniť obsah odporcom vopred pripraveného návrhu na uzavretie zmluvy. Odporca preukázal v súdnom konaní, že zmluvný vzťah s navrhovateľmi 1/, 2/ skončil dňa 14. 06. 2011. Navrhovatelia 1/, 2/ boli odporcom o podmienkach úveru poučení pri spisovaní žiadosti o revolvingový úver, pričom o poskytnutie revolvingového úveru žiadali opakovane, preto vedeli čo v praxi znamená. Dokazovaním bolo vyvrátené tvrdenie, že im ho odporca vnútil. O úver nepožiadali z dôvodov, ktoré uvádzali na pojednávaniach, t. j. na kúpu liekov pre navrhovateľa 1/, ale chceli pomôcť synovi pri stavbe jeho domu. Okresný súd ich tvrdenie o neplatnosti Zmluvy o revolvingovom úvere z dôvodu, že ju uzavreli v tiesni, považoval za účelové a v konaní vyvrátené listinnými dôkazmi, ale aj výpoveďami navrhovateľov 1/, 2/. Keďže zmluva o úvere je tzv. absolútnym obchodom, teda ustanovenia OBZ sa použijú na tento záväzkový vzťah bez ohľadu na povahu účastníkov. Použitie ustanovení Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“) pri právnom posúdení neprichádzalo do úvahy, preto aj odporcom vznesenú námietku premlčania posúdil podľa § 387 a nasl. OBZ, ktoré obsahuje všeobecnú úpravu premlčania v obchodnom práve (rozsudok NS SR sp. zn. 6MCdo/4/2012 zo dňa 27. 03. 2013). Navrhovatelia 1/, 2/ v konaní preukázali, že o výške bezdôvodného obohatenia sa dozvedeli najneskôr 03. 12. 2008. Návrh na začatie konania podali súdu dňa 21. 02. 2012. Svoje právo si uplatnili na súde v rámci štvorročnej premlčacej lehoty, preto k jeho premlčaniu nedošlo. Okresný súd dospel k záveru, že dojednanie o zmluvnej odmene za poskytnutý revolvingový úver v sume 369,68 Eur (11 137,- Sk) v bode 5 Zmluvy, ktorú si odporca zinkasoval v ten istý deň, keď poskytol revolving navrhovateľom 1/, 2/, je neplatné. Z fakticky poskytnutého úveru vo výške 663,88 Eur (20 000 Sk) odporca zinkasoval pri revolvingu 369,68 Eur (11 137,- Sk), t. j. 55,69 %. Odmena nie je akceptovateľná z hľadiska dobrých mravov a nie je dôvod na iné ako úžerné označenie tejto odmeny (viď rozhodnutie NS SR 5Cdo/26/2011 o neplatnosti 48 % úrokov pre rozpor s dobrými mravmi). Podľa okresného súdu, odporca sa so zaplatením bezdôvodného obohatenia dostal do omeškania od 02. 07. 2012 s poukazom na ust. § 122 ods. 3 OZ a z týchto dôvodov priznal navrhovateľom i úrok z omeškania vo výške 9 % ročne z dlžnej sumy do zaplatenia. Vo zvyšnej časti prevyšujúcej sumu 369,68 Eur okresný súd návrh navrhovateľov 1/, 2/ ako nedôvodný zamietol. Odôvodnil to tým, že v konaní neunesli dôkazné bremeno, keď od odporcu uplatňovali primerané finančné zadostučinenie v sume 780,74 Eur, každému navrhovateľovi zvlášť. Podľa okresného súdu, bola to slobodná voľba navrhovateľov 1/, 2/, podmienky revolvingu poznali, pretože v minulosti mali poskytnutý úver a finančné prostriedky z neho získané použili pre syna na stavbu jeho domu, nie pre seba. Ich tvrdenie o strese, do ktorého ich privodil odporca, ktorý bol podľa nich veľmi nepríjemný a zaťažujúci, okresný súd považoval za účelové a v konaní nepreukázané, pričom poukázal na to, že navrhovateľ 1/ potvrdil, že vedel, čo je revolving. Odporca nezmenil zmluvné podmienky oproti stavu, keď revolvingový úver poskytol navrhovateľom 1/, 2/ v minulosti. Navrhovatelia 1/, 2/ nevypovedali revolving v súlade so zmluvnými dojednaniami a zmluvy o revolvingovom úvere bod 9.9.1. Odporcom poskytnutý úver zaplatili (tak ako predchádzajúce dva), návrh na začatie konania doručili súdu až po ukončení zmluvného vzťahu s odporcom.

Proti výroku rozsudku okresného súdu, ktorým bola odporcovi uložená povinnosť zaplatiť navrhovateľom 1/, 2/ bezdôvodné obohatenie v sume 369,68 Eur spolu s úrokom z omeškania z dlžnej sumy vo výške 9 % ročne od 02. 07. 2012 do zaplatenia do 3 dní od právoplatnosti rozsudku (prvý výrok), podal odporca v zákonnej lehote odvolanie. Navrhol, aby odvolací súd zmenil napadnutý výrok rozsudku tak, že návrh o zaplatenie sumy 369,68 Eur s prísl. zamietne. Odvolanie odôvodnil podľa ust. § 205 ods. 2 písm. a/ v spojení s ust. § 221 ods. 1 písm. h/ a s ust. § 205 ods. 2 písm. d/, písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O. s. p.“). Podľa neho odplata za poskytnutý revolving neprevyšovala odplatu podľa ust. § 3 ods. 10, 11 zák. č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch (ďalej aj „ZoSU“), preto nemôže ísť o žiadnu neplatnosť právneho úkonu. Ak je maximálna hranica odplaty za porovnateľný úver rovnaká alebo vyššia, ako je v prípade revolvingu, potom nie je v rozpore s dobrými mravmi. Maximálna výška odplaty stanovená v zmysle NV č. 238/2008 Z. z. v znení účinnom ku dňu poskytnutia revolvingu, zverejnená MF SR pre úvery poskytované od 16. 11. 2008, bola 78,74 %. Z rozsudku nevyplýva žiadny hmotnoprávny dôvod, pre ktorý by suma mala byť

platená aj navrhovateľovi 2/, ktorý bol spoludlžníkom, ktorý žiadne plnenie podľa zmluvy nemal dostať a pri vyplatení revolvingu ani nebola započítaná žiadna jeho pohľadávka alebo pohľadávka voči nemu. Namietal, i to, že okresný súd neakceptoval ani ním vznesenú námietku premlčania voči uplatnenému nároku s odôvodnením, podľa ktorého sa na zmluvný vzťah aplikuje Obchodný zákonník. Súdna prax pri posudzovaní premlčania pre spotrebiteľský vzťah konštantne uvádza, že sa má aplikovať občianskoprávny režim premlčania. Je teda v rozpore so zákonom, aby v prípade námietky premlčania uplatnenej spotrebiteľom, súdy vychádzali z občianskoprávnej úpravy a v prípade námietky premlčania dodávateľa z úpravy obchodnoprávnej. Námietka premlčania sa má posudzovať objektívne bez ohľadu na postavenie účastníka. Súdna prax začala v spotrebiteľských vzťahoch bez ohľadu na povahu zmluvného vzťahu presadzovať aplikácie občianskoprávnej úpravy, ktorá mala byť použitá aj v tomto prípade. Premlčanie malo byť posúdené podľa Občianskeho zákonníka. Priznanie úroku z omeškania zo sumy bezdôvodného obohatenia odporuje ust. § 458 ods. 2 OZ.

Proti výroku, ktorým okresný súd zamietol návrh navrhovateľov 1/, 2/ o zaplatenie sumy 369,68 Eur každému zvlášť z titulu finančného zadostučinenia (druhý výrok) podali navrhovatelia 1/, 2/ v zákonnej lehote odvolanie. Žiadali, aby odvolací súd rozsudok okresného súdu v tejto časti zmenil tak, že odporca je povinný zaplatiť navrhovateľovi 1/ sumu vo výške 369,68 Eur a navrhovateľke 2/ sumu vo výške 369,68 Eur. Podľa nich je Zmluva o revolvingovom úvere spotrebiteľskou zmluvou podľa ust. § 52 ods. 1 OZ, a preto je potrebné ju podriaďiť režimu ZoSU, ktorý patrí do oblasti predpisu občianskeho práva a je vo vzťahu k Občianskemu zákonníku lex specialis. Pokiaľ určité otázky nie sú výslovne upravené ZoSU, použijú sa na ich riešenie príslušné ustanovenia Občianskeho zákonníka vrátane všeobecných ustanovení o premlčaní podľa prvej časti ôsmej hlavy OZ. Podľa ust. § 54 ods. 1 OZ zmluvné podmienky v spotrebiteľských zmluvách sa nemôžu odchýliť od ustanovení Občianskeho zákonníka v neprospech spotrebiteľa. Okresný súd im priznal nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia, ale nepriznal im primerané finančné zadostučinenie. Odporca bez rizika, pri poskytovaní nebankových pôžičiek vystupujúci z pozície silnejšieho porušuje zákon a pokiaľ mu za to nehrozí žiadna sankcia, nemá dôvod svoju prax meniť. Požadované finančné zadostučinenie je satisfakciou pre nich, ktorí boli vystavení protiprávnemu konaniu odporcu, ale súčasne je aj vyjadrením sankcie, ktorá postihuje odporcu závadne konajúceho (rozsudok NS SR sp. zn. 6 Obo 302/2006 z 20. 03. 2008). Odôvodnenie prvostupňového súdu, ktorý pri nepriznaní finančného zadostučinenia kladie dôraz len na okolnosti, za ktorých brali úver, ale nerieši samotnú protiprávnosť konania odporcu, preto miňa „ratio legis“ inštitútu finančného zadostučinenia poškodeného spotrebiteľa a rezultuje do nesprávneho rozhodnutia.

Z vyjadrenia navrhovateľov 1/, 2/ k odvolaniu odporcu vyplýva, že odvolanie odporcu považujú za nedôvodné. Argumentáciu odporcu ohľadne sumy 369,68 Eur (odplaty) považujú za zavádzajúcu. Predmetná suma je svojim charakterom vzhľadom na dané okolnosti sankciou za predčasné vrátenie úveru a nie odplatou za poskytnutie úveru. Odporca im sumu 369,68 eur vyúčtoval hneď v deň poskytnutia revolvingového úveru bez ohľadu na to, že mu obratom revolvingový úver vrátili, pretože oň nemali záujem. Takéto konanie odporcu, ktorý nezohľadnil dobu splácania (vrátenia) dlžnej sumy, je v rozpore s dobrými mravmi.

Odporca vo vyjadrení k odvolaniu navrhovateľov 1/, 2/ uviedol, že navrhovatelia 1/, 2/ neuniesli dôkazné bremeno pre uplatnenie nároku na finančné zadostučinenie. Okresný súd správne vyhodnotil, že navrhovateľ 1/ vedel, čo je revolving, podmienky revolvingu poznal z predošlých zmluvných vzťahov, ktoré s ním uzavrel a teda uzavretie zmluvy s revolvingom bolo výsledkom slobodnej vôle. Navrhovateľ 1/ peňažné prostriedky z revolvingu nielen prijal, ale ich aj splátkami uhradil, pričom poprel tvrdenia, z ktorých požiadavku na finančné zadostučinenie odvodzoval. Rozpor s dobrými mravmi bol vyhodnotený vo vzťahu k dohode strán o podmienkach revolvingu, na ktorom participovali aj navrhovatelia 1/, 2/. Navrhovatelia 1/, 2/ účelovo argumentujú rozhodnutím Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6Obo 302/2006, ktoré sa týka skutkovo a právne odlišnej situácie. V odvolaní navrhovatelia 1/, 2/ tvrdia, že okresným súdom aplikované ustanovenia OBZ o premlčaní je nesprávne, a teda podľa neho uznávajú, že na vec mala byť aplikovaná 3 ročná premlčacia doba podľa OZ, preto nimi uplatnený nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia je premlčaný.

Vedľajší účastník na strane navrhovateľov 1/, 2/ sa k odvolaniu navrhovateľov 1/, 2/ a odporcu nevyjadril.

Krajský súd, ako súd odvolací (§ 10 ods. 1 O. s. p.), vec preskúmal v medziach daných ustanovením § 212 ods. 1 O. s. p., bez nariadenia pojednávania podľa ustanovenia § 214 ods. 2

O. s. p., pričom odvolaním napadnutý rozsudok okresného súdu ohľadne zaplataenia bezdôvodného obohatenia v sume 369,68 Eur spolu s úrokom z omeškania z dlžnej sumy vo výške 9 % ročne od 02. 07. 2012 do zaplataenia (prvý výrok) podľa ustanovenia § 220 O. s. p. zmenil a výrok, ktorým súd návrh navrhovateľov 1/ a 2/ o uloženie povinnosti zaplatiť navrhovateľovi 1/ primerané finančné zadostučinenie v sume 369,68 Eur a povinnosť zaplatiť navrhovateľke 2/ primerané finančné zadostučinenie v sume 369,68 Eur zrušil a v tomto rozsahu vec podľa ustanovenia § 221 ods. 1 písm. h) O. s. p. vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie z nasledujúcich dôvodov:

Podľa ustanovenia § 451 ods. 1, 2 OZ, kto sa na úkor iného bezdôvodne obohatí, musí obohatenie vydať. Bezdôvodným obohatením je majetkový prospech získaný plnením bez právneho dôvodu, plnením z neplatného právneho úkonu alebo plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol, ako aj majetkový prospech získaný z nepoctivých zdrojov.

Podľa ustanovenia § 456 prvá veta OZ, predmet bezdôvodného obohatenia sa musí vydať tomu, na úkor koho sa získal.

Podľa ustanovenia § 3 ods. 1 OZ, výkon práv a povinností vyplývajúcich z občianskoprávných vzťahov nesmie bez právneho dôvodu zasahovať do práv a oprávnených záujmov iných a nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi.

Podľa ustanovenia § 497 ObZ, zmluvou o úvere sa zaväzuje veriteľ, že na požiadanie dlžníka poskytne v jeho prospech peňažné prostriedky do určitej sumy a dlžník sa zaväzuje poskytnuté peňažné prostriedky vrátiť a zaplatiť úroky.

Bezdôvodné obohatenie v zmysle Občianskeho zákonníka v pozitívnom vymedzení je majetkový prospech získaný: 1. plnením bez právneho dôvodu, 2. plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol, 3. plnením z neplatného právneho úkonu, 4. majetkový prospech získaný z nepoctivých zdrojov, 5. plnením za toho, kto podľa práva mal plniť sám. Subjekt, ktorý sa bezdôvodne obohatil, je povinný vydať bezdôvodné obohatenie oprávnenému subjektu, t.j. v prospech toho na úkor koho bezdôvodné obohatenie vzniklo.

Výkon práv a povinností vyplývajúcich z občianskoprávných vzťahov nesmie bez právneho dôvodu zasahovať do práv a oprávnených záujmov iných a nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi (contra bonos mores). Dobrými mravmi sa rozumie súhrn spoločenských, kultúrnych a mravných noriem, ktoré v historickom vývoji osvedčujú istú nemennosť, vystihujú podstatné historické tendencie, sú presadzované rozhodujúcou časťou spoločnosti a majú povahu noriem základných. Výkon práv musí byť v súlade so základnými a všeobecne rešpektovanými zásadami mravného poriadku demokratickej spoločnosti (so zásadou slušnosti, poctivosti, čestnosti, vzájomnou úctou, toleranciou, dôverou atď.) V praxi rozpor s dobrými mravmi znamená, že ide o prípady, keď výkon práva síce formálne neodporuje zákonu, t.j. nie je neplatný podľa ustanovenia § 39 OZ, avšak je v rozpore so základnými a všeobecne rešpektovanými zásadami mravného poriadku. Ak je výkon práva v rozpore s dobrými mravmi, súd takémuto právu v zmysle ustanovenia § 3 OZ nemôže priznať právnu ochranu.

Po preskúmaní veci odvolací súd v prvom rade konštatuje, že okresný súd postupoval správne (v súlade s jednou zo základných procesných zásad - zásadou hospodárnosti konania), keď vzhľadom na vznesenú námietku premlčania zo strany odporcu sa primárne zaoberal tým, či uplatňovaný nárok navrhovateľa na vydanie bezdôvodného obohatenia nie je premlčaný.

Inštitút bezdôvodného obohatenia nie je v Obchodnom zákonníku definovaný, preto podľa ust. § 1 ods. 2 OBZ je potrebné pre jeho posúdenie aplikovať ustanovenia Občianskeho zákonníka.

Navrhovatelia 1/, 2/ sa domáhali zaplataenia žalovanej čiastky z titulu práva na vydanie bezdôvodného obohatenia, ktoré im malo vzniknúť na základe ich peňažného plnenia v zmysle Zmluvy o revolvingovom úvere č. XXXXXXXXXX zo dňa 09. 11. 2007, ktorú považovali za absolútne neplatnú. Odvolací súd sa stotožnil s názorom okresného súdu, že uvedená úverová zmluva bola uzavretá podľa ust. § 497 OBZ, pričom zmluvnými stranami bol dodávateľ (odporca) a spotrebiteľia (navrhovatelia 1/, 2/). Odporca podľa údajov z obchodného registra poskytuje úvery a pôžičky z vlastných zdrojov nebankovým spôsobom a navrhovatelia 1/, 2/ nekonali v rámci predmetu svojej obchodnej činnosti alebo inej podnikateľskej činnosti, teda ide o spotrebiteľskú zmluvu podľa ZoSU.

Vzťah medzi účastníkmi sa spravuje Obchodným zákonníkom podľa ust. § 261 ods. 6 písm. d/, a teda má obchodný charakter. Popri Obchodnom zákonníku sa na obchodné vzťahy aplikuje Občiansky zákonník ako všeobecný právny predpis upravujúci všetky majetkové vzťahy. Zo vzťahu Občianskeho zákonníka ako všeobecného právneho predpisu (lex generalis) a Obchodného zákonníka ako osobitného právneho predpisu pre obchodné vzťahy (lex specialis) vyplýva prednostná aplikácia Obchodného zákonníka (§ 1 ods. 2 OBZ). Občiansky zákonník sa použije (len) na riešenie otázok, ktoré nie sú upravené v Obchodnom zákonníku. Plnením z neplatnej obchodnej zmluvy vznikajú záväzkovo-právne vzťahy, ktoré majú tiež obchodný charakter. Dôsledky plnenia z neplatnej obchodnej zmluvy Obchodný zákonník neupravuje, preto treba pri riešení tejto otázky použiť príslušné ustanovenia Občianskeho zákonníka, ktoré upravujú bezdôvodné obohatenie v ustanovení § 451 OZ. Jedným z dôvodov získania bezdôvodného obohatenia je majetkový prospech získaný plnením z neplatného právneho úkonu. Je nesporné, že Občiansky zákonník upravuje v ustanovení § 107 premlčanie práva na vydanie bezdôvodného obohatenia, a to tak stanovením dĺžky premlčacej doby (dvojiročnej subjektívnej a trojiročnej, resp. desaťročnej objektívnej), ako aj začiatku plynutia premlčacej doby. Dvojiročná subjektívna premlčacia doba začína plynúť odo dňa, keď sa oprávnený subjekt dozvie, že došlo k bezdôvodnému obohateniu a kto sa na jeho úkor obohatil. Trojiročná, prípadne desaťročná objektívna premlčacia doba pri úmyselnom bezdôvodnom obohatení začína plynúť odo dňa, keď k obohateniu došlo. Ide o všeobecnú úpravu premlčania práva na vydanie bezdôvodného obohatenia, ktorá sa uplatňuje na všetky prípadné bezdôvodné obohatenia, teda pre majetkový prospech získaný plnením bez právneho dôvodu, plnením z neplatného právneho úkonu alebo plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol, ako aj prospech získaný z nepoctivých zdrojov. Premlčanie práva na vrátenie plnenia uskutočneného podľa neplatnej zmluvy však upravuje ustanovenie § 394 ods. 2 OBZ odchylné. Stanovuje, že premlčacia doba začína plynúť odo dňa, keď k plneniu došlo. Toto ustanovenie je vo vzťahu k ustanoveniu § 107 OZ ustanovením špeciálnym, ktoré upravuje premlčanie len jedného druhu bezdôvodného obohatenia - bezdôvodné obohatenie získané plnením z neplatnej obchodnej zmluvy. Z toho vyplýva, že pre stanovenie začiatku plynutia doby, ktorej uplynutím sa uplatnené právo premlčuje, treba použiť ustanovenie § 394 ods. 2 OBZ. Keďže Obchodný zákonník premlčanie práva na vydanie bezdôvodného obohatenia získaného formou plnenia z neplatnej zmluvy upravuje, nie je možné vzhľadom na ustanovenie § 1 ods. 2 OBZ na premlčanie tohto práva použiť ustanovenie § 107 OZ. Platí to pre stanovenie začiatku plynutia premlčacej doby, i pre určenie jej dĺžky. Okresný súd preto postupoval správne, keď uplatnené právo na vrátenie plnenia z neplatnej zmluvy o revolvingovom úvere posúdil podľa Obchodného zákonníka a určil, že sa premlčuje vo štvorročnej premlčacej dobe podľa ustanovenia § 397 OBZ. Odvolací súd sa stotožňuje s právnym názorom, podľa ktorého vzťah z bezdôvodného obohatenia získaného prijatím plnenia z neplatnej zmluvy o úvere (§ 497 a nasledovné OBZ), je obchodným záväzkovým vzťahom; právo na vydanie tohto bezdôvodného obohatenia sa premlčuje v štvorročnej premlčacej dobe podľa ustanovenia § 397 OBZ (viď rozsudok NS ČR z 27. 08. 2003, sp. zn. 29Odo/813/2001 uverejnený pod č. R 16/2005, Uznesenie NS ČR sp. zn. 29Cdo/591/2007 zo dňa 16. 12. 2008).

K zaplateniu zmluvnej odmeny za poskytnutie revolvingu vo výške 369,68 Eur (11 137,- Sk) došlo dňa 26. 11. 2008, teda štvorročná premlčacia doba začala plynúť podľa ustanovenia § 394 ods. 2 OBZ dňom 26. 11. 2008 a k jej uplynutiu by došlo (v prípade, ak by navrhovateľa 1/, 2/ nepodali návrh na začatie konania na súde) dňa 26. 11. 2012. Pretože navrhovateľa 1/, 2/ podali dňa 21. 02. 2012 návrh na vydanie bezdôvodného obohatenia na okresnom súde, odvolací súd konštatuje, v danom prípade navrhovateľa 1/, 2/ uplatnili právo na vydanie bezdôvodného obohatenia včas, a teda nedošlo k premlčaniu tohto práva.

Z obsahu spisu možno urobiť záver, že účastníci uzavreli typovú úverovú zmluvu, správne preto okresný súd podrobil súdnej kontrole zmluvné ustanovenia podľa všeobecných ustanovení Občianskeho zákonníka o vadnosti právneho úkonu, ako aj podľa Obchodného zákonníka, Zákona o spotrebiteľských úveroch a ustanovení o súdnej kontrole neprijateľnosti zmluvných podmienok.

V bode 6 Zmluvy o revolvingovom úvere zo dňa 09. 11. 2007 je vymedzený predmet zmluvy, z ktorého vyplýva výška úveru 20 000,- Sk (663,88 Eur), splatnosť úveru 24 splátok k 24. dňu, mesačná splátka vrátane úroku vo výške 1 345 Sk (44,65 Eur), zmluvná odmena vo výške 12 280 Sk (407,62 Eur), nominálna hodnota úveru vo výške 32 280 Sk (1 071,50 Eur), RPMN za úver 61,05 %; zmluvná odmena za poskytnutý revolving vo výške 11 137,- Sk (369,68 Eur), predpokladaná RPMN úveru po poskytnutí revolvingu vo výške 54,62 %.

Zo zmluvných dojednaní zmluvy o revolvingovom úvere čl. 5.3 vyplýva, že „za poskytnutie každého revolvingu sa dlžník zaväzuje zaplatiť veriteľovi zmluvnú odmenu. Zmluvná odmena bude dlžníkovi oznámená v oznámení podľa č. I. 2, ods. 2.2 týchto Zmluvných dojednaní a je splatná ku dňu poskytnutia každého revolvingu.“

Odporca schválil navrhovateľom 1/, 2/ revolving vo výške 803,62 Eur (24 210,- Sk) s odkazom na oznámenia odporcu o schválení úveru dlžníkovi - zmluva o revolvingovej úvere č. XXXXXXXXXXXX zo dňa 09. 11. 2007 (č. I. 172 spisu).

Je nesporné, že odporca reálne neposkytol navrhovateľom 1/, 2/ revolvingový úver vo výške 803,62 Eur (24 210,- Sk), nakoľko dňa 26. 11. 2008 im vyplatil jedine sumu 433,94 Eur (13 073,- Sk) a to po odpočítaní sumy 369,68 Eur (11 137,- Sk) z titulu zmluvnej odmeny.

Z daného vyplýva, že reálna výška úveru korešponduje skutočne poskytnutej čiastke úveru bez poplatku za uzavretie zmluvy, a teda bola poskytnutá navrhovateľom 1/, 2/ jedine vo výške 433,94 Eur (13 073,- Sk).

Podľa odvolacieho súdu, spôsob poskytnutia úveru, keď odporca v pozícii veriteľa ešte pred jeho poskytnutím si ponechá jeho časť za účelom tzv. zmluvnej odmeny, čím znemožňuje dlžníkovi disponovať s finančnými prostriedkami a využiť ich podľa vlastnej vôle, je v rozpore s ustanovením § 497 OBZ a taktiež s ustanovením 3 ods. 1 OZ, pričom z obsahu zmluvných dojednaní nie je možné ani zistiť, aké skutočné plnenia dostali navrhovatelia 1/, 2/, za ktoré mali zaplatiť zmluvnú odmenu vo výške 369,68 Eur (11 137,- Sk), s poukazom na to, že zmluvná odmena by mala korešpondovať určitému predmetu plnenia.

Odvolací súd prihliadnuc na reálnu výšku úveru 433,94 Eur (13 073,- Sk) poskytnutú navrhovateľom 1/, 2/ konštatuje, že výška zmluvnej odmeny 369,68 Eur (11 137,- Sk), ktorá predstavuje 85,20%, je v rozpore s dobrými mravmi, a teda zmluvné dojednanie o zmluvnej odmene za poskytnutý revolvingový úver v sume 369,68 Eur (11 137,- Sk) je absolútne neplatné podľa ustanovenia § 39 OZ.

Vzhľadom na odvolacie argumenty odporcu odvolací súd poukazuje na to, že ustanovenie § 3 ZoSU bolo novelizované zák. č. 568/2007 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 527/2002 Z. z. o dobrovoľných dražbách a o doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov a zák. 659/2007 Z. z. o zavedení meny euro v Slovenskej republike a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Podľa ust. § 3 ods. 10 ZoSU účinného od 01. 01. 2008 odplata za poskytnutie spotrebiteľského úveru nesmie prevýšiť výšku ustanovenú nariadením vlády. Z intertemporálneho ustanovenia § 8aa zák. č. 568/2007 Z. z. vyplýva „ustanoveniami tohto zákona sa spravujú aj právne vzťahy vzniknuté pred 1. januárom 2008; vznik týchto právnych vzťahov, ako aj nároky z nich vzniknuté pred 1. januárom 2008 sa však posudzujú podľa doterajších predpisov“.

NV SR č. 238/2008 Z. z. z 11. júna 2008, ktorým sa ustanovuje výška, ktorú nesmie prevýšiť odplata za poskytnutie spotrebiteľského úveru, nadobudlo účinnosť dňa 01. 07. 2008.

Maximálna výška odplaty za poskytnutie spotrebiteľského úveru vypočítaná zo súhrnných údajov novoposkytnutých spotrebiteľských úveroch veriteľmi za 3. štvrťrok 2008, podľa NV SR č. 238/2008 Z. z., na ktorú poukázal odporca v odvolaní, platila jedine pre zmluvy o spotrebiteľskom úvere uzatvorené od 16. 11. 2008 do 15. 02. 2009, pričom Zmluva o revolvingovom úvere bola medzi účastníkmi uzavretá dňa 09. 11. 2007.

Odvolací súd poukazuje na to, že i napriek týmto skutočnostiam výška zmluvnej odmeny za poskytnutý revolvingový úver prevýšila aj maximálnu výšku odplaty za poskytnutie spotrebiteľského úveru (ostatné spotrebiteľské úvery neuvedené na r. 1 až 5 vo výške 50 000,- Sk) v uvedenom období, t. j. 69,84%.

Nakoľko zmluva o revolvingovom úvere bola uzavretá navrhovateľmi 1/, 2/ v pozícii spoludlžníkov, ktorí sú manželmi, vznikol navrhovateľom 1/, 2/ voči odporcovi solidárny (koreálny) záväzok (navrhovatelia 1/, 2/ v pozícii dlžníkov sa zaviazali na to isté plnenie voči odporcovi v pozícii veriteľa, ktorý mohol žiadať celé plnenie od ktoréhokoľvek z nich), preto navrhovateľom 1/, 2/ vzniklo spoločné právo i na vydanie bezdôvodného obohatenia (s prihliadnutím na to, že nedošlo k premlčaniu práva na vydanie bezdôvodného obohatenia z neplatnej zmluvy v časti týkajúcej sa zmluvnej odmeny) vrátane príslušenstva pohľadávky.

Na strane navrhovateľov 1/, 2/ ide o aktívnu solidaritu, pretože ich pohľadávka týkajúca sa vydania bezdôvodného obohatenia je solidárna, tzn. že prislúcha viacerým veriteľom, pričom dlžník je oprávnený plniť ktorémukoľvek z veriteľov s tým následkom, že plnením jednému z veriteľov dlh zanikne (§ 513 a 514 OZ). Podstata aktívnej solidarity spočíva v tom, že síce každý z veriteľov má svoju samostatnú pohľadávku, avšak toto právo sa u všetkých vzťahuje na to isté plnenie.

Odvolačný súd poukazuje na to, že navrhovateľom 1/, 2/ vzniklo právo i na zaplatenie príslušenstva pohľadávky - úroku z omeškania, pretože odporca sa dostal do omeškania s plnením peňažného dlhu. Podľa ustanovenia § 121 ods. 3 OZ príslušenstvom pohľadávky sú úroky, úroky z omeškania, poplatok z omeškania a náklady spojené s jej uplatnením, pričom ust. § 451 a nasl. OZ neobsahuje žiadne ustanovenie, ktoré by determinovalo právo na zaplatenie úroku z omeškania v prípade omeškania dlžníka pri vydaní bezdôvodného obohatenia.

Vzhľadom na to, že navrhovateľom 1/, 2/ vzniklo právo na vydanie bezdôvodného obohatenia, avšak okresný súd opomenul vo výroku rozsudku v súlade s návrhom na začatie konania uviesť, že ide o solidárnu pohľadávku navrhovateľov 1/, 2/ voči odporcovi, odvolací súd potom jedine z tohto dôvodu prvý výrok rozsudku okresného súdu podľa ustanovenia § 220 O. s. p. zmenil.

Žaloba týkajúca sa primeraného finančného zadosťučinenia podľa ustanovenia § 3 ods. 5 zák. č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa, sa nazýva žalobou satisfakčnou, pretože primerané zadosťučinenie sa označuje za prostriedok satisfakcie. Okrem satisfakčnej funkcie má inštitút primeraného finančného zadosťučinenia taktiež funkciu sankčnú, pretože zaplatenie zadosťučinenia predstavuje pre porušiteľa taktiež finančnú ujmu, nielen ujmu morálnu. Primerané finančné zadosťučinenie je považované za nástroj k odstráneniu ujmy nemateriálnej povahy, a teda nie ako náhradu za spôsobenú materiálnu škodu. Plní taktiež preventívnu funkciu, pretože musí odradiť od ďalšieho nezákonného postupu porušiteľa (nositeľa zákonných povinností). Tento účinok môže vyvolať len finančné zadosťučinenie zodpovedajúce významu chráneného záujmu.

Navrhovateľ v súdnom konaní musí preukázať, že sa odporca dopustil porušenia práva alebo povinnosti ustanovenej zák. č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a osobitnými predpismi.

Nárok na primerané finančné zadosťučinenie podlieha voľnej úvahe súdu, čo však neznamená ľubovôľu súdu. Pre svoju úvahu súd musí mať k dispozícii dostatok tvrdených a preukázaných skutočností, z ktorých súd pri svojich úvahách musí vychádzať.

Je nutné prihliadnuť k tomu, akým spôsobom výšku zadosťučinenia navrhovateľ zdôvodňuje, aké dôkazy v tomto smere označuje, avšak rozhodnou je úvaha súdu, ktorá smeruje k zisteniu primeranosti priznávaného zadosťučinenia v peniazoch. Súd musí o výške primeraného finančného zadosťučinenia uvažovať v intenciách konkrétneho sporu a vychádzať z konkrétnych zistených skutkových okolností. Súd prihliadne na závažnosť a intenzitu protiprávneho konania, vplyv tohto konania, intenzitu trvania a rozsahu nepriaznivých následkov a na subjektívny prístup oboch účastníkov k protiprávnemu konaniu. Až na základe takto zistených skutočností je možné určiť výšku zadosťučinenia. Odvolací súd zdôrazňuje, že hlavným kritériom pri finančnom zadosťučinení je kritérium primeranosti. Výšku peňažnej formy primeraného zadosťučinenia uvedenu v petite nemôže súd prekročiť.

Nakoľko sa okresný súd pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení navrhovateľom 1/, 2/ zaoberal len okolnosťami, za ktorých došlo k uzavretiu zmluvy o úvere, na aký účel navrhovateľa 1/, 2/ finančné prostriedky poskytnuté z úveru vynaložili, čo je len jedným z kritérií pri voľnej úvahe súdu pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia, odvolaciu súdu neostávala iná možnosť, ako odvolaním napadnutý rozsudok okresného súdu vo výroku, ktorým súd návrh navrhovateľov 1/ a 2/ o uloženie povinnosti zaplatiť navrhovateľom 1/, 2/ primerané finančné zadosťučinenie v sume 369,68 Eur, a to každému zvlášť, zrušiť (§ 221 ods. 1 písm. h/ O. s. p.) a vec mu vrátiť na ďalšie konanie (§ 221 ods. 2 O. s. p.).

Okresný súd bude v ďalšom konaní postupovať vo vyššie naznačenom smere.

Právnym názorom odvolacieho súdu je súd prvého stupňa viazaný podľa ustanovenia § 226 O. s. p..

Odvolaním nenapadnutá časť druhého výroku rozsudku okresného súdu zostáva nedotknutá.

Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom Krajského súdu v Banskej Bystrici, ako súdu odvolacieho, pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolanie nie je prípustné.